

EXECUTIES

De executie was niet alleen door de bedoelde Knil-officieren maar ook door anderen aanschouwd. 'We konden niet geloven wat we gezien hadden', schreef later een dienstplichtig soldaat: 'We hadden allen een *shock*. We liepen verdwaasd door het kamp.'¹

De drie Knil-soldaten die in het andere kamp op 22 april terechtgesteld werden, hadden de avond tevoren met een vierde getracht, het kamp voor de nacht te verlaten. Een Japanse schildwacht had hen gesnapt – één van de vier had met een pistool dat hij had achtergehouden, op de schildwacht geschoten, had hem gemist en was ontkomen. Zijn drie makers waren gegrepen. Zij werden onmiddellijk aan palen vastgebonden en de gehele nacht door mishandeld. In de ochtend van de 22ste werden zij, aldus het relaas van een medegevangene,

'naar de Nederlandse kampcommandant geleid die hun moest meedelen dat zij om twaalf uur terechtgesteld zouden worden . . . Nadat de pastoor en de dominee hen hadden voorbereid op de dood, werden ze geblinddoekt en aan het prikkeldraad vastgebonden.

Het hele kamp was verplicht toe te zien. Een veertigtal zwaarbewapende Jappen zetten het terrein af; daarna werden bij ieder slachtoffer twee Jappen geplaatst met opgezette bajonetten. Op het laatste moment vroeg de Jappencommandant of ze nog een wens hadden; Marks verzocht hierop, zonder blinddoek te mogen sterven, hetgeen hem werd toegestaan. Op een teken van de Japanse officier sprongen de beulen onder het uiten van woeste kreten . . . op hun slachtoffers toe. Marks riep: 'Lang leve de koningin!' De twee anderen volgden zijn voorbeeld.'²

Driemaal werden zij met bajonetten doorstoken. Marks leefde toen nog. Het laatste dat hij deed was de Japanse kampcommandant die zijn pistool trok om hem dood te schieten, in het gezicht spuwen.

Het kwam tot meer van dergelijke executies en ook van deze zullen wij weergeven wat ons bekend is.

Op 5 mei werden in de plaats Tjimahi negen militairen terechtgesteld die voor een nacht hun kamp hadden verlaten: vijf Menadonezen, twee Ambonnezen en twee Nederlanders. Zij werden, na gegrepen te zijn, mishandeld, het kamp rondgeleid en vervolgens voor een muur opgesteld: de zeven inheemsen aan elkaar gebonden en zo ook de twee

¹ J. F. van West de Veer: 'Landstormsoldaat 1941-1945', p. 60. ² W. van Haeff in *Velden 1940-1945*, p. 196-197.